

Palestine-Israel Journal,
East Jerusalem, P.O.Box 19839

Tel:972 -2 - 6282115

Fax:972 -2 - 6273388

E-mail pij@pij.org

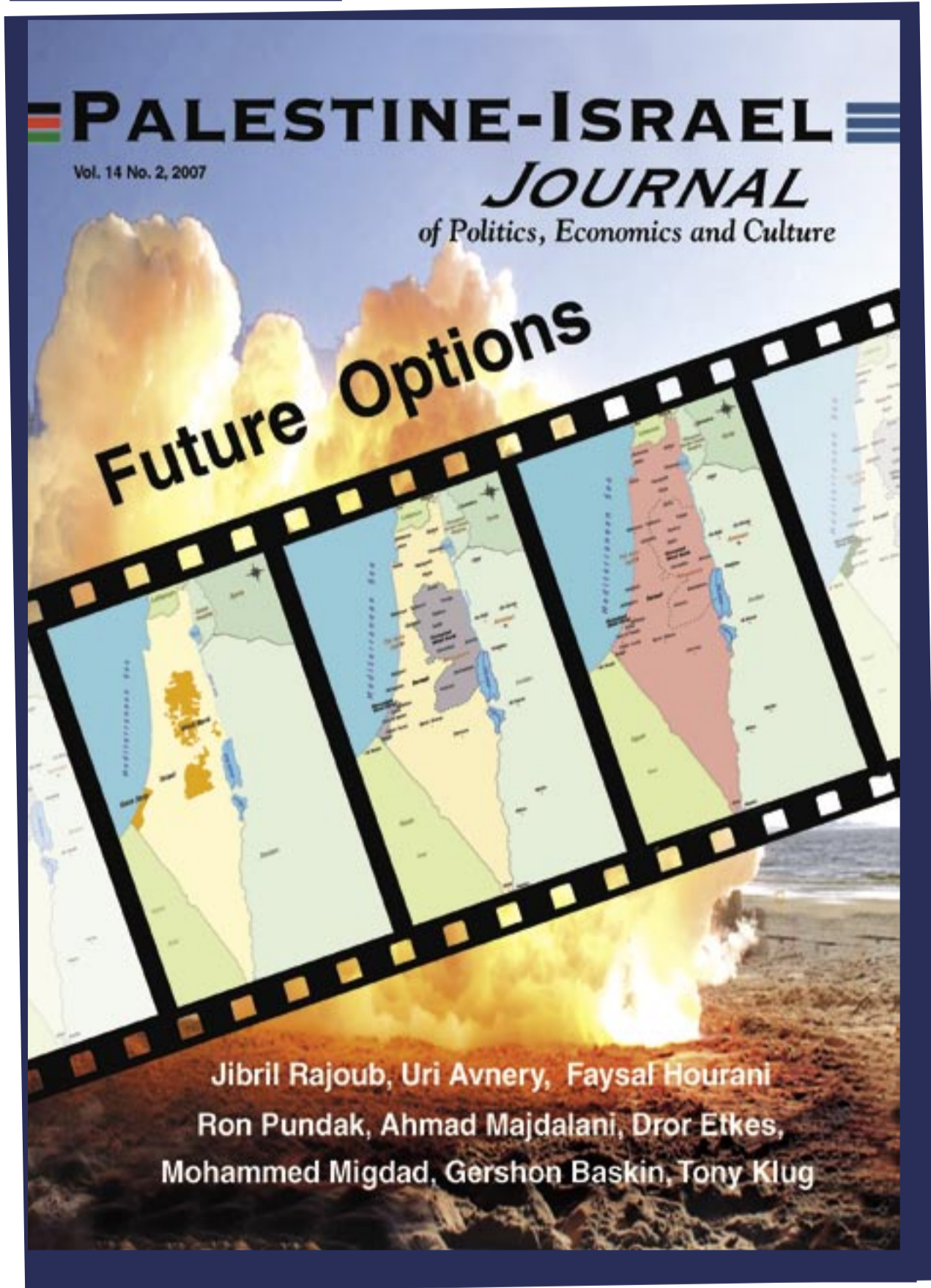
http://www.pij.org

PALESTINE-ISRAEL

JOURNAL

of Politics, Economics and Culture

Palestine-Israel Journal, מוסף בעברית, הארץ, 26.11.07, # 6

כל אחד ואחת מאיתנו צריך לבחור

בתקופה האחרונה התחדשו בישראל כמה וכמה מאבקים חברתיים ופוליטיים שצברו תאוצה ועוררו עניין ציבורי. כולם קשורים לעצם סדרי החיים במדינה בתחומים הנוגעים לכלל האוכלוסייה: שבידת המורים והמרצים, התנועה הסביבתית הגדלה, מאבקים של הפלסטינים אזרחי ישראל לשוויון מעשי ולהכרה בזכויותיהם הלאומיות, ושבידת המלצריות המוצלחת בבית הקפה "קופי טו-גו" שליד אוניברסיטת תל-אביב. כל המאבקים האלה עוסקים במבנה החברה והמדינה בישראל, באופן שבו נבנו מוסדות המדינה מראשיתם, ובשינויים החלים בהם בשנים האחרונות. אלה מאבקים חברתיים מקיפים, מהותיים, ולא מאבקים צרים ואינטרסנטיים, גם אם הם מוצגים לעיתים ככאלה על ידי גורמים המעוניינים בכישלונם. כל המאבקים האלה הם חלק מהמאמץ החברתי המתמשך לבנות חברה הפועלת למען כל אזרחיה. מדובר במאמצים מתמשכים וארוכי טווח, אבל הם מתקדמים ביתר שאת כאשר מובילהם משכילים להציע פתרונות חלופיים מוחשיים למצב הקיים, ולהציג חזון אחר, אפשרי ואנושי יותר.

גם בסכסוך הישראלי-פלסטיני גלום מאבק מובנה באשר למהותה של מדינת ישראל ולתפקידים הפוליטיים שהיא נוטלת על עצמה. בפני כל אחד ואחד מאיתנו - כמו גם בפני המדינה - עומדת הבחירה בעמדה שינקוט לגבי הסכסוך: אנחנו יכולים לנקוט עמדה נגד מדיניות ההפרדה בין הישראלים לפלסטינים. אנחנו יכולים לנקוט עמדה נגד הייאוש הנגרם על ידי המדיניות הנוכחית. אנחנו יכולים לסרב לקבל מדיניות המנוגדת למצפוננו כחלק מהמציאות שאנו חיים בה. ואנחנו יכולים לבחור שלא להשתיק את עמדותינו, מחשבותינו ושיאפיותינו.

ההחלטה להגיב, למחות, להרים קול אינה תמיד קלה. אפשר לקבלה בקלות רבה יותר כשאנחנו עובדים בשיתוף עם אחרים, ויכולים להציג חזון משותף שדנו בו ביחד.

גיליון זה של ה-Palestine-Israel Journal עוסק בחזונות האפשריים לפתרון הסכסוך הישראלי פלסטיני, ומנסה לקדם דיון כן ואמיתי לגבי פתרונות עתידיים לשלום בין הישראלים לפלסטינים. המאמרים המוצגים כאן הם תמציתם של כמה מהדיונים הארוכים יותר שהתקיימו בכתב העת. המאמרים נכתבו על ידי מחברים ישראלים ופלסטינים גם יחד, בדומה לכתב העת, הנערך זה 13 שנה על ידי עורכים ישראלים ופלסטינים המשתפים פעולה זה עם זה.

לקראת ועידת אנאפוליס, שתפקידה ועתידה עודם לוטים בערפל, הגיליון שלפנינו מזכיר שלא נוכל להתקדם עם פתרונות שווים. כנות הכוונות והמעשים היא הכרחית אם אנו רוצים בשלום אמתי, ולא בהסכם שיש בו רק חלוקת משאבים לפי יחסי הכוחות האזוריים. כדי להתקדם לשלום אמתי עלינו לכוון עצמנו לפתרון שלא יעדיף עם אחד על פני משנהו, ויאפשר שגשוג לכל אנשי האזור, מבלי להוציא אף אחד או אחת מכלל זה. את הדיון אנחנו פותחים בדפים אלה. המשך המשימה החשובה והמספקת הזו מאתגר את כולנו.

תוכן העניינים

- ◀ הסכנות בפני הפרויקט הלאומי הפלסטיני, אחמד מג'דלני, עמ' 4
- ◀ שיתוף פעולה במקום הפרדה, אסעד ריאנס, עמ' 5
- ◀ מדינה אחת: פתרון או אוטופיה?, אורי אבנרי, עמ' 5
- ◀ כיצד יגיע השלום למזרח התיכון, טוני קלוג, עמ' 6
- ◀ דרום אפריקה אינה דוגמה עבורנו, בנימין פוגרונד, עמ' 6
- ◀ פתרון צפון-אירי לגדה המערבית?, ג'ואל פולאק, עמ' 6
- ◀ פתרון מדיני הוא כל שנדרש להשגת ביטחון, ג'יבריל רג'וב, עמ' 7

◀ מדברים על עזה ושדרות, עמ' 2

◀ כמה תסריטים אפשריים, מוחמד מגדד, עמ' 3

◀ ממשבר להזדמנות, קובי מיכאל, עמ' 3

◀ פתרון שתי המדינות עודנו אפשרי, האני אל-מאסרי, עמ' 4

מדברים על עזה ושדרות

של פתרון זה. היא דוחפת את עזה חזרה למצרים כמו לפני 67, ואת מה שנשאר מהגדה המערבית היא דוחפת לידי ירדן. המצב שנוצר הוא כל כך קשה ובלתי נסבל שפתרונות שלא התקבלו על הדעת לפני שנתיים-שלוש, נראים כפתרון האפשרי היחיד.

הדובר האחרון של הערב, פרופ' קנת מן, הסביר מדוע ישראל עודנה אחראית לביטחונם ולקיומם של עזה ותושביה. "בין 1967 ל-2005 היה ברור לכל, כולל למדינת ישראל, שעל פי החוק הבינלאומי נושאת ישראל באחריות הרשמית לשלום של תושבי עזה, בהיותה כובשת האזור. לאחר ההתנתקות ניסתה ישראל לטעון כי אינה מתפקדת עוד ככוח כובש בעזה, ועל כן אינה נושאת עוד באחריות לרווחת תושביה". אלא שגם לאחר ההתנתקות, טוען פרופ' מן, ממשיכה ישראל לשלוט באופן אפקטיבי ואינטנסיבי בעזה בעזרת אמצעים טכנולוגיים וצבאיים. "שליטה אפקטיבית באוכלוסיה מהווה כיבוש אף ללא נוכחות של חיילים. ישראל היא המחליטה מה ייעשה בעזה", אומר פרופ' מן.

עמדה זו מהווה את הבסיס לתביעה לבג"ץ, שהגיש פרופ' מן בשם עמותת "גישה", נגד החלטת הממשלה למנוע אספקת דלק לרצועה ולגרום להפסקת חשמל כדי לחוץ על האוכלוסייה להפסיק את ירי הקסאמים. בתגובה לטענת ממשלת ישראל, כי הפסקות החשמל והפסקת אספקת הדלק מהוות המשך של תהליך ההתנתקות שיביא, בסופו של דבר, להסרת אחריותה של ישראל על הגדה, טוענים פרופ' מן ועמותת "גישה", כי למעשה, מטילה ישראל סנקציות על אוכלוסייה שלמה. ועל פי החוק הבינלאומי מדובר בעונש קולקטיבי.

מארגני האירוע מה-PIJ ציינו כי הייתה זו הזדמנות נדירה וחשובה לשמוע עדויות ממקור ראשון מעזה ומשדרות, ולפרוץ את מחסומי ההשתקה המופעלים הן על עזה והן על שדרות. הייתה זו גם הזדמנות לשאול את השאלות שאינן נשאלות בנוגע למדיניות הישראלית בעזה בתקופה שבה מידע מהימן על המתרחש בה נמנע מן הישראלים. הגעתו של קהל רב לאירוע ומעורבותו בדיון מורה על הצורך באירועים נוספים מסוג זה, ופותרת פתח לתחילתו של דיון הציבורי.

אום-הייטאם מדברת בפני קהל דרוך של מאתיים איש בבית התנועה הקיבוצית. צילום: activestills.org

אך תושביה חשים שאין פתרון, אין תקווה וחייהם קשים מנשוא - אומרת ציון.

אום-הייטאם, תושבת בית-חאנון שבעזה, סיפרה על החיים ברצועה. "עזה היא בית כלא גדול, נטול תנאים אנושיים מינימאליים לבני אדם לחיות בו. אין בו תנאים סניטאריים ולא נגישות למים. החשמל פועל רק שעותיים-שלוש ביום ולעיתים קרובות מוטל עלינו עוצר. הזבל, המושלך בכל מקום, גורם למחלות. ילדים מתים ממחלות שלא היו קיימות לפני חמש שנים".

אום-הייטאם הוסיפה כי בתה סיפרה לה בטלפון כי עם כניסת צה"ל לבית חאנון נהרג אחד מהילדים שלומד עם בנה. "כשהצבא יורה אין לנו מקום להסתתר בו, ואנחנו קופאים במקום. כמוכן שאין מקלטים. התמזל מזלו של בני והוא הצליח לברוח. אבל חברו לא הספיק. הצבא נכנס לעיירה עם טנקים או מטוסים שמשמיעים רעש חזק ומפחיד וגורמים לחרדה. החיילים גם לא הולכים ברגל. כשיש קירות הורסים אותם ועוברים דרכם. הילדים שלנו כבר לא ילדים. הם חיים בתחושת ייאוש ושרויים בדיכאון כרוני. אין מילים לתאר את היומיום שלנו בעזה".

היא תיארה מקרה שבו סייעה לאסוף מידע על גברים שנעצרו על ידי הצבא בבית חאנון לאחר הפגזה. "טנק עמד בקצה כל רחוב, וכל הגברים מתחת לגיל 40 נקראו לצאת מבתיהם. אם תוך 10 דקות לא יצא אף אחד התחיל הטנק להרוס את הקירות. הגברים שנלכחו לחקירה צעדו בשיירה, ידיהם קשורות וראשם רכון, מלווים על ידי טנק מלפנים וטנק מאחור. חלק מהנלקחים לחקירה אינם חוזרים".

העיתונאית עמירה הס, שחיה בעזה במשך כמה שנים, תיארה את המדיניות שיצרה את המציאות של היום. ההתנתקות לא החלה ב-2005 אלא ב-1991, מאז נקטה ישראל במדיניות המזכירה את משטר האפרטהייד בדרום אפריקה, משטר של היתרים והגבלת תנועתם של הפלסטינים. מתחילת שנות ה-70 ועד 91 הכירה ישראל בחופש התנועה של הפלסטינים. העזתים נכנסו לישראל ולגדה המערבית בלי הגבלה בתוקף צו כללי להיתר יציאה לישראל. שיקולים בירוקראטיים הנחו את שר הביטחון דאז, משה דיין, ואת מפקדי הצבא להכריז על זכותם של הפלסטינים לחופש תנועה. ב-91 הכול התהפך. ישראל הכריזה כי פלסטינים המבקשים לצאת מעזה לישראל או לגדה זקוקים לאישור מיוחד.

ההתנתקות הייתה המשכה של המדיניות שהחלה ב-91 להפרדת עזה מהגדה המערבית. "תארו לכם את עזה כמחנה המשכן מיליון וחצי בני אדם, מוקף גדר ביטחון, שבעת שעריו לעולם סגורים כולם, וצמחייתו נהרסה לגמרי. אנשים חיים על המינימום ההכרחי לקיום. הסיבה למדיניות זו הייתה פוליטית ולא ביטחונית. ב-91 לא היו קסאמים ולא פיגועי התאבדות".

"גם בגדה המערבית קיים היום שעתוק של המצב בעזה. החל משנת 2000 אנחנו רואים בה בנטוסטאנים, מחנות המוקפים גדרות תיל, סוללות עפר ומחסומים, שערים סגורים ושערים פתוחים שבפתחם ניצבים חיילים, המתירים לצאת ולהיכנס כרצונם. ובתוכם, בין איי ההתנחלויות הפזורות בגדה המערבית נסללה רשת של כבישים מפוארים ליהודים בלבד, וכבישים טובים פחות, נפרדים, לפלסטינים. עזה הפכה למודל, ולא מודל של שלום".

"החל מ-91 הבינה ישראל שאי אפשר כבר להציג את הסכסוך הישראלי-פלסטיני כשלוחה של המלחמה הקרה והמאבק הבין-גושי, והעולם מצפה ממנה לסיים את הכיבוש. הצעתה הייתה פתרון של שלום המבוסס על שתי מדינות בגבולות 67' וקשר בין הגדה לעזה. מאז מסכלת ישראל כל אפשרות ליישום

"היום אנחנו זקוקים לאנשים אמיצים כמוכם שיכולים לעמוד מול הרוע. אנחנו זקוקים לקולות של שלום, קולות שמעידים כי כל בני האדם שווים" - אלה דבריו של ד"ר איאד סראגי, מנהל המרכז לבריאות הנפש בעזה, שהושמעו בטלפון מביתו שבעזה בפני קהל של מאתיים אישה ואיש, שהתכנסו בערב שארגן ה-PIJ ב-29.10.07 בבית התנועה הקיבוצית בתל-אביב, תחת הכותרת "מדברים על עזה ושדרות".

משמאל: עמירה הס, אום-הייטאם, נעמיקה ציון ופרופ' קנת מן. צילום: activestills.org

באירוע ייחודי זה השתתפו: תושבת עזה, אום-הייטאם, נעמיקה ציון, תושבת הקיבוץ העירוני "מגוון" בשדרות, העיתונאית עמירה הס, והיועץ המשפטי של עמותת "גישה", פרופ' קנת מן. את הערב הנחתה העיתונאית ענת סרגוסטי.

"ברגע זה", דיווח ד"ר סראגי, "חגים מטוסי חיל האוויר הישראלי מעל שמי עזה". הוא הוסיף וסיפר גם כי בעבר ייבאה עזה 9,100 מוצרים שונים מדי יום, לעומת שניים עשר מוצרי יסוד בסיסיים המיובאים כיום. מים, סבון, חומרי ניקוי וחומרי בניין אסורים לייבוא. "החמרת המצור על עזה סוללת את הדרך לפריחתן של אידיאולוגיות קיצוניות. האידיאולוגיה המוכתבת על ידי ישראל מחלקת את העולם לטוב ולרע. כמענה לאידיאולוגיה זו מתפתחות אידיאולוגיות קיצוניות הטוענות כי "אנו הטובים והם הרעים". "אני מאמין", הוסיף ד"ר סראגי, "שכל בני האדם טובים. אתם היושבים בישראל לא תוכלו להיות בני ובנות אנוש שלמים אם לא תכללו אותי ואת כל הפלסטינים בהגדרת 'מיהו אנושי' שלכם".

כמו ממשלת שרון תוכניתה של הממשלה הנוכחית היא להפריד בין עזה לגדה המערבית, להפריד כדי לשלוט. אי אפשר להביא שלום באמצעות אלימות ופעולות חד-צדדיות. למרבה הצער, הופכים הישראלים לקורבנות מדיניותם הם".

תושבת שדרות, נעמיקה ציון, תיארה את המשבר העמוק שבו נתונה שדרות אחרי שבע שנים בחזית. "העירייה אינה מתפקדת, ותושביה נסמכים על השירותים המסופקים על ידי ארגוני סיוע לא ממשלתיים. כיום יש בשדרות כ-700 ילדים, הסובלים מפוסט-טראומה בעקבות ירי הקסאמים המתמשך ומוגדרים כילדים במצוקה". היא עצמה, הסבירה ציון, מרגישה כאדם חלש יותר ועצמאי פחות בשל החיים במצב מתמשך זה.

כ-10 אחוז מאוכלוסיית שדרות עזבה את העיר לטובת מחוזות אחרים, אך זוהי אפשרות הניתנת רק לאוכלוסייה החזקה יותר של העיר. מצבם הכלכלי הקשה של רוב תושבי שדרות חיים אינו מתיר להם לעזוב את בתיהם כדי להיחלץ ממצוקתם. המדינה, מצדה, אינה רואה עצמה אחראית לביטחון תושבי העיר. שדרות נותרה אמנם "עיר סובלנית"

כמה תסריטים אפשריים אחרי האירועים בעזה

מוחמד מגדד

ד"ר מוחמד מגדד הוא פרופסור לכלכלה באוניברסיטה האסלאמית בעזה.

כבר בראשית דרכה לא הורשתה ממשלת החמאס לממש את זכויותיה השלטוניות, וליישם את המצע שעל בסיסו זכתה בבחירות. בעקבות האירועים בעזה קיימות עתה שתי ממשלות בשטחים הפלסטיניים: א) ממשלת האחדות השלטת באופן מלא בעזה; ב) ממשלת החירום, המדירה את החמאס ופועלת על פי צו של הנשיא, מחמוד עבאס, בתמיכת ישראל, ארצות הברית והקהילה הבינלאומית.

מה מצפה עתה לעזה בפרט ולעם הפלסטיני בכלל? החמאס לא יקבל את הפרדת עזה מהגדה המערבית וממזרח ירושלים. החמאס גם לא יקבל קונפדרציה או פדרציה בין הגדה המערבית וירדן ובין עזה ומצרים מכיוון שהללו יסתמו את הגולל על השאלה הפלסטינית. זהו, אם כן, תסריט שאינו מתקבל על הדעת.

החמאס קורא לדיאלוג. עבורו, זהו המפלט היחיד. אלא שעבאס והפתח עשויים להסתייג מכניסה בהולה לדיאלוג עד אשר ייצרו עובדות בשטחי הגדה המערבית, וישקמו את מעמדם בחברה הפלסטינית. בינתיים מסרבת ישראל לתת לעבאס מדינה בגדה מכיוון שאינה מאמינה שיש לה שותף פלסטיני, ומעדיפה להתחרות בעבאס על פגיעה בלגיטימיות של החמאס. יתכן שארה"ב ומדינות המערב יעדיפו ללחוץ על החמאס להשיב את המצב בעזה לקדמותו לפני ההשתלטות, לתמוך בישראל וליזום פתרון שיתאים לאינטרסים שלה. בכך ישתפר מצבה של המדיניות האמריקאית, למרות שיש לציין כי לא כל מדינות המערב תומכות בעמדת ארצות הברית.

על כל פנים, לפני שנתייה על קנקנם של התסריטים הללו עלינו לדבוק בעמדתנו בדבר חוסר הלגיטימיות של המשך המצור על עזה, בידודם של תושביה והרעבתם על ידי ישראל, הקהילה הבינלאומית והקהילה האזורית.

לאחר השתלטות החמאס על רצועת עזה, והסגרים שהוטלו בעקבותיה החל מה-14 ביוני 2007, נותרו שאלות רבות פתוחות: מהן מטרותיו של החמאס? איך הוא מעריך את המצב ברצועת עזה? וחשוב מכך - מהן האפשרויות העתידיות לאור ההתפתחויות האחרונות?

ממשבר להזדמנות – מבט זהיר על מציאות מתערבלת

קובי מיכאל

ד"ר קובי מיכאל הוא עמית מחקר במכון ירושלים לחקר ישראל ובמכון טרומן לקידום השלום באוניברסיטה העברית בירושלים.

* נוכחות בולטת של מדינות האיחוד האירופי, כשלצדן מרכיב אמריקני חזק וקואליציה של מדינות ערביות ומוסלמיות-סוניות מתונות.
* כוח משימה אינטגרטיבי שיכלול כוחות צבא, משטרה ומומחים אזרחיים.
* משך פעולה אפקטיבי בין שלוש לחמש שנים.
* הקמת מנגנוני תיאום וקישור עם ישראל ועם הרשות הפלסטינית, שימשו גם כבסיס להפעלת מנגנון תיאום טרי-לטרנלי.

ברצועת עזה תמסד הקהילה הבינלאומית את דפוס התיאום בין ישראל להנהגת החמאס מבלי שיזדקקו לתיאום ישיר ביניהן. עיקר המאמץ בזירה זו יהיה מאמץ הומניטארי ישראל-מצרי. כך עד לאיחודן מחדש של שתי הישויות הפלסטיניות תחת הנהגה, שתחיה לצד ישראל מתוך הכרה באחריותה כלפי אזרחיה, שכנותיה והקהילה הבינלאומית.

לפיכך יש לפתח פרדיגמה, שתאפשר ניהול מבוקר של הסכסוך בשתי הזירות על מנת לאחדן לישות אחת, גם אם ללא רצף טריטוריאלי (גם אלסקה אינה מחוברת לארה"ב). במצב זה ניתן לשאוף להסדרים פוליטיים מוגבלים, שיובילו להקמת מדינה פלסטינית, בשלב הראשון בגדה המערבית, גם אם בגבולות זמניים. מדינה כזו תחולל את המעבר לסכסוך שיתנהל לפי כללי המשחק של הקהילה הבינלאומית, ותשפר באופן דרמטי את איכות חייהם של אזרחיה. לקהילה הבינלאומית תפקיד מפתח בתרחיש שכזה.

מהלך האיחוד בין שתי הישויות הפלסטיניות חייב להיעשות על ידי כוחות פנימיים פלסטיניים, שייטלו על עצמם את האחריות לשינוי: על ישראל והקהילה הבינלאומית להיזהר מפני "הנדוס" חברתי ופוליטי של החברה הפלסטינית.

אלא שלא ישראל, לא ההנהגה הפלסטינית בגדה, ולא הקהילה הבינלאומית יכולות להתעלם מרצועת עזה. בידול בין הרצועה לגדה - כן. הזנחת הרצועה ודריירה למשבר הומניטארי - לא, אלא אם נרצה להכשיל גם את הסיכוי המזערי להסדר כלשהו בגדה המערבית.

מעורבות בינלאומית בגדה תבטיח העברה מסודרת של השטחים הישראליים שיתפנו לידי הפלסטינים תוך הפעלת סידורי ביטחון מוסכמים. או אז יפכו כוחות המשימה לכוחות שמירת השלום שיתמקדו בשמירת החוק והסדר ובסיוע לבניית המדינה הפלסטינית.

להבטחת הצלחתו של כוח המשימה עליו לקבל ממועצת הביטחון מנדט שיקנה לו סמכויות פעולה ואכיפה. בנוסף נדרשים:

כשנדמה שהסכסוך הישראלי-פלסטיני הגיע לשפל המדרגה, שבה המציאות וטפחה על פנינו עת ניגפה תנועת הפתח בפני הארגון, האידיאולוגיה והלהט הדתי של החמאס. כך נוצר סכסוך משולב בין שלוש ישויות פוליטיות: ישראל, החמאס ברצועת עזה והפתח בגדה המערבית.

יש הרואים בכאוס שנוצר הזדמנות להעמקת הבידול בין הרצועה לגדה ולחזיקו של נשיא הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס. במקביל, יש הקוראים להתערבות הקהילה הבינלאומית. אלא שהסיכוי להצבת כוח בינלאומי בעזה קלוש בשל התנגדותן של החמאס ומצרים, והסתייגות הקהילה הבינלאומית מהקזת דם חייליה. אשר לגדה: גם אם יגיעו הצדדים להסכם, ספק אם יצליחו לגייס את הלגיטימציה הדרושה להוצאתו מהכוח אל הפועל.

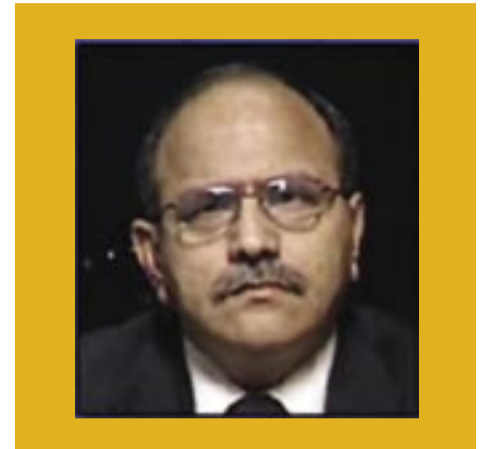
תהליך אוסלו, שגרס הסכמי בניניים כשלב לקראת הסכמי הקבע, נכשל גם האסטרטגיה ההופכית, הגורסת התמקדות בנושאי הליבה, לא הובילה לפריצת הדרך המיוחלת. שני הצדדים מתקשים לסיים את הסכסוך הן בגלל הפיצול בחברה הפלסטינית, והן משום העדר הלגיטימיות של הנהגת אש"ף למהלך מדיני שיחייב גם את החמאס.

פתרון שתי המדינות עודנו אפשרי

האני אל-מאסרי

האני אל-מאסרי הוא אנליסט פוליטי, בעל טור, מייסד ומנהל מרכז "בדאאל" הפלסטיני למדיה ומחקר.

התפיסה שמדינה פלסטינית צודקת הינה הפתרון היחיד לבעיה הדמוגרפית הגדלה והולכת הניצבת בפני ישראל. יתכן שבעזרת מדיניותה הנוכחית תצליח ישראל להכניע פוליטית את הפת"ח ואת החמאס, אבל היא לא תוכל לכפות את רצונה על העם הפלסטיני, הסבור שהעובדות שישראל יוצרת בשטח הן בלתי לגיטימיות. מדיניותה הנוכחית של ישראל נדרשת להתמודד עם ביקורתה המתעצמת של הקהילה הבינלאומית, במיוחד זו של המנהיגים הערבים ומקדמי החוק הבינלאומי. דוגמא אחת לכך היא הכרעת הדין האחרונה של בית המשפט הבינלאומי בהאג נגד חומת הפרדה. מציאות בינלאומית ואזורית זו עומדת בסתירה להמשך המדיניות הישראלית כלפי הפלסטינים.

זאת ועוד, באווירה הפוליטית בארה"ב ניכרת הסתייגות גוברת ממדיניותה הנוכחית של ישראל. סדר העדיפויות האמריקני לגבי המלחמה בטרור השתלב היטב בתוכניותיה של ישראל. אבל קשייה של ארה"ב בעיראק ובאפגניסטן הביאו לבחינה מחדש של מדיניותה שם. זבינגייב בז'יניסקי, היועץ לביטחון לאומי של הנשיא קרטר ומאדריכלי קמפ-דיוויד, הצהיר לאחרונה, כי מצבה של ארצות הברית במזרח התיכון דומה לזה של בריטניה וצרפת ערב מלחמת סואץ ב-1956: מאמץ

אחרון למנוע את שקיעתה הבלתי נמנעת. יתר על כן, וועדת בייקר-המילטון המליצה לפתור את המשבר הישראלי-פלסטיני כמפתח לכינונה של יציבות אזורית. מלחמתה של ישראל בלבנון בקיץ 2005 חזרה והדגימה את כישלוןן של תגובות צבאיות על מעשי טרור, ואף החמירה את בעיותיה הבינלאומיות של ישראל.

פתרון שתי המדינות נותר אפוא האפשרות הישומית ביותר לפתרון של שלום. מדינה פלסטינית בעלת גבולות זמניים תגרום להתגברות האלימות, בעוד האופציה הירדנית תעביר את הסכסוך למחוזות חדשים בשל התעקשותה של ישראל שלא לוותר על שטחים. האלטרנטיבה היחידה לפתרון הצודק של מדינה פלסטינית היא תווה ובוהו ושפיכות דמים שיתירו את רישום לא רק על הפלסטינים, אלא על האזור כולו.

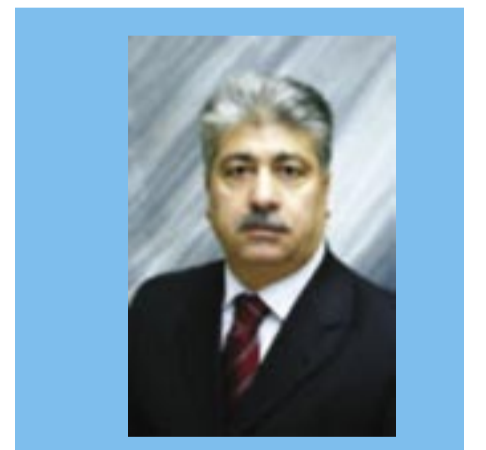
נראה כי השתלטות החמאס על רצועת עזה והפיצול בשלטון הפלסטיני מרמזים על סופו של פתרון שתי המדינות. בנוסף לניסיונה של ישראל ליצור עובדות בשטח - ההתנחלויות, חומת הפרדה, ייחוד מזרח ירושלים ובידוד הגדה המערבית מעזה וממזרח ירושלים - המציאות שנוצרה היא לכאורה בלתי פתירה. הבעיות הנוכחיות החריפו בעקבות העדפתה של אמריקה את ישראל וטביעתה הרת האסון בביצה העיראקית.

למרות כל אלה נותרה עוד הזדמנות אחרונה להביא שלום. על אף מאמצי הממושכים של ישראל לגרום לסילוקם של הפלסטינים מאדמת פלסטין ההיסטורית - ההתנתקות החד-צדדית, הניסיונות לכפיית פתרון בקמפ-דיוויד והמבצע הצבאי המתמשך - לא הצליחה ישראל לשבור את רוחם של הפלסטינים, וחמישה מיליון מהם עודם מתגוררים בשטחים הכבושים. מציאות זו חיזקה את

הסכנות הניצבות בפני הפרויקט הלאומי הפלסטיני

אחמד מג'דלאני

ד"ר מג'דלאני הוא חבר המועצה הלאומית והמרכזית של הפתח ופרופסור באוניברסיטת ביר-זית.

פירוק הרשות הלאומית הפלסטינית והכנסת כוחות בינלאומיים - אפשרות זו מתעלמת מהכוונה הישראלית לספח לחלוטין שטחים פלסטיניים וליצור עובדות בשטח. התערבות בינלאומית רק תגרום לכיבוש מחדש של הכפרים הערביים.

גבולות זמניים - אפשרות זו, הנתמכת על ידי ישראל, אינה מקובלת על הפתח ונחשבת כ"נסבלת" על ידי החמאס, היא האפשרות המוזכרת בשלב השני של מפת הדרכים. ישראל והחמאס תומכות בתוכנית זו כיוון שתחלק את העם הפלסטיני על ידי יצירתה, הלכה למעשה, של מדינה עצמאית בעזה.

הפרדה בין עזה והגדה המערבית - שתי המדינות הפלסטיניות תהיינה חלשות וקיומן יסתמך מאוד על ישראל. אפשרות זו תאפשר לישראל ליישם פתרון זמני מתמשך שיהרוס את הפרויקט הלאומי.

עבור העם הפלסטיני, אם כן, האפשרות ברת-הקיימא היחידה היא לקדם את הקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית. כך לא תוכל ישראל לטעון שהחברה הפלסטינית מפולגת מכדי להיכנס למשא ומתן. החמאס יצטרך לוותר על ההפיכה בעזה ולאפשר את קיומן של בחירות חדשות. הקהילה הבינלאומית יצטרך גם היא ליטול אחריות ולקיים את התחייבויותיה.

טיפולו של החמאס בנושא הפלסטיני מאז 2006 לא תאם את החזון הלאומי שהוגדר זה כבר, אלא שלחמאס חסר חזון עצמאי רשמי משלו. הרטוריקה של התנועה מבולבלת ואמביוולנטית. בנוסף, דחיית החמאס את יוזמת השלום הערבית מנעה את הקמתה של ממשלת אחדות לאומית שהייתה זוכה בתמיכה בינלאומית. לכך נוספה הכשלתם של כמה ממהלכי השלום והעדפה אמריקאית ברורה וחד-משמעית את ישראל. העדפה שאפשרה לארצות הברית לשרטט מחדש את מפת הדרכים. אף על פי כן, הפרויקט הלאומי הפלסטיני עודנו ניתן ליישום בשל הפגמים הקונצפטואליים הגלומים באפשרויות האלטרנטיביות:

מדינה אחת, חילונית ודמוקרטית - מחויבותה של ישראל לזהותה היהודית מונעת כל דיון רציני בפתרון של מדינה אחת. מעבר לכך, אם תיכון מדינה אחת במסגרת יחסי הכוחות הנוכחיים היא תשאיר את הפלסטינים נתונים לצמיתות למרותם של הישראלים במדינת אפרטהייד.

קונפדרציה עם ירדן - רצועת הביטחון הישראלית בעמק הירדן גוללת 15-3 ק"מ מהשטח הפלסטיני, ואינה מאפשרת קונפדרציה עם ירדן. אופציה זו לא תסיים את הסכסוך אלא תסיט את זעמם של הפלסטינים מישראל לירדן.

בכנס ברבאט הכירו מנהיגים ערבים רשמית בפתח כנציגו הבלעדי והלגיטימי של העם הפלסטיני. כעבור שבע עשרה שנה הותוו שאיפותיהם של הפלסטינים בהירות בכינוס ה-20 של המועצה הלאומית הפלסטינית. על סמך הצהרת העצמאות של 1988 תבעו הפלסטינים את מימושן של החלטות האו"ם 338, 242 ו-194, וקראו להקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית. עתה עם עלייתו לשלטון של החמאס נדרשת בחינה מחדש של הפרויקט הלאומי הפלסטיני.

שיתוף פעולה במקום הפרדה: פתרון המדינה האחת לקידום השלום הישראלי-פלסטיני

אסעד ר'אנם

אסעד ר'אנם הוא ראש המחלקה לממשל ופילוסופיה פוליטית בבית הספר למדע המדינה באוניברסיטת חיפה, וראש הוועד של אגודת אבן-חלדון.

של אוכלוסיית שני העמים רואה בכל שטחה של ישראל/פלסטין את מולדתו היחידה - מה שמקנה לכאורה, לכל אחד מהם את הזכות הטבעית לשליטה בלעדית בשטחים אלה. על כן, חיוני להרחיב את המרחב שבו מתקיים הדיון, להציע רעיונות חדשניים, לבחון את ישימותם ולהציגם בפני הציבור.

המשבר במערכות הפוליטיות של ישראל ושל הרשות הפלסטינית בלם את התפתחות השיחות ואת קידומו של תהליך השלום. מנקודת מבט, הפרויקט העיקרי של הציונות, הקמתו של עם יהודי-ישראלי במדינת ישראל-נכשל. ואילו המשבר בין הפתח לחמאס מעיד כי התנועה הלאומית הפלסטינית כשלה גם היא. המשמעות של חוסר היציבות הפוליטית הנוכחית היא שכל פתרון של שתי מדינות ייתמך על ידי מיעוט בלבד מקרב שני העמים, ללא מחויבות כוללת לשלום ולפיוס.

הרעיון של הפרדת של ישראל ופלסטין וחלוקתן לשתי מדינות עצמאיות נראה בלתי אפשרי. יהיה הגבול שייקבע אשר יהיה, הוא יותיר אחריו מורת רוח ומתיחות רבה. הסבירות שפתרון כזה יוביל לשלום כולל וצודק היא נמוכה. לאלה ייוספו ההתנחלויות והמגבלות הביטחוניות שימנעו את היווצרותו של רצף טריטוריאלי במדינה הפלסטינית המתהווה, ויחבלו ביכולתה לדאוג לצרכי עמה ולהתמודד עם האתגרים שיוצבו בפניה.

ההנחה כי ההפרדה היא הפתרון האידיאלי לסכסוך היא הסיבה העיקרית לכשלון תוכניות השלום בעשור הקודם. הרוב המכריע

לאור כל אלה יש לחזור ולבחון את האפשרות להקמתה של מדינה דו-לאומית. אוכלוסיית ישראל ופלסטין מונה היום כ-5 מיליון יהודים ו-5 מיליון ערבים פלסטינים. במדינה הדו-לאומית שתוקם בטריטוריה המשותפת יתבססו חלוקת הכוח הפוליטי ושליטת הממשלה על ההתפלגות האתנית, ויכללו חמישה מרכיבים של שותפות: (1) קואליציה רחבה בין נציגים פוליטיים יהודים ופלסטינים; (2) זכות וטו הדדית; (3) חלוקה מידתית של הכוח ושל המשאבים החברתיים במוסדות הפוליטיים והציבוריים; (4) אוטונומיה נרחבת לכל אחת מהקבוצות; (5) הסכמה הדדית על זכות השיבה וזכות ההגירה של הפליטים הפלסטינים והמהגרים היהודים. כדי לממש אפשרות זו על שתי הקהילות לעבור שינויים מהותיים אשר יתבטאו בחינוכם ובגישתם החברתית והפוליטית.

מדינה אחת: פתרון או אוטופיה?

אורי אבנרי

אורי אבנרי הוא עיתונאי ותיק, ח"כ לשעבר ופעיל ב"גוש שלום".

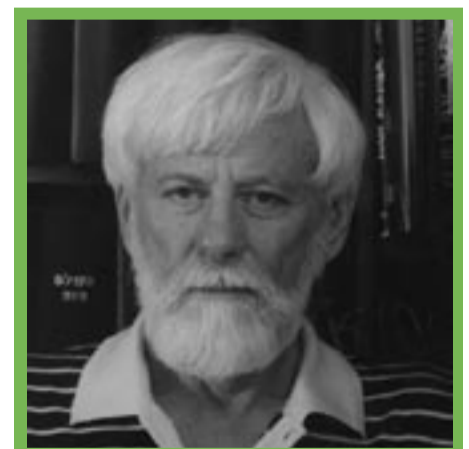
לאומית זהה בעיניו לפירוקה של מדינת ישראל, ולכן לא יתקבל על דעתם של 99.9 אחוז מציבור זה.

מרבית הפלסטינים רוצים גם הם במדינה משלהם בה יוכלו לשקם את גאוותם הלאומית ולהתאושש מן הטראומה שחו. ישנם פלסטינים שמדברים על מדינה אחת, אבל זוהי רק מילת צופן לפירוקה של מדינת ישראל. פתרון המדינה האחת, הנתפס כאיום על המדינה היהודית, דוחף את ישראל לזרועות הימין ומגביר את הסכנה של טיהור אתני.

נכון להיום אין בעולם שום מקרה שבו החליטו שני לאומים לחיות יחד מתוך רצונם החופשי. פרט לשווייץ, המגמה אינה ליצירתן של מדינות רב-לאומיות אלא לפירוקן למרכיביהן הלאומיים. משלה עצמו מי שחושב כי שני עמים, המצויים במצב של סכסוך שנמשך יותר מחמישה דורות ולמעלה ממאה ועשרים שנה, יוותרו פתאום על שאיפתם לעצמאות.

קיים כרגע קונצנזוס בין ארצות הברית, רוסיה, אירופה, דעת הקהל הישראלית, דעת הקהל הפלסטינית והליגה הערבית כי פתרון שתי המדינות הוא הפתרון הריאלי היחיד. הפרמטרים של פתרון זה הם: מדינה פלסטינית לצידה של מדינת ישראל בגבולות המבוססים על הקו הירוק, בנוסף לחילופי שטחים מוגבלים ומוסכמים; ירושלים כעיר הבירה של שתי המדינות; פתרון מוסכם לבעיית הפליטים שבו ישותפו הפליטים בהחלטה הסופית; שותפות כלכלית; ובסופו של דבר, גם איחוד מזרח תיכוני שיכלול גם את טורקיה ואת איראן.

ברגע שייכון שלום בין שתי המדינות ניתן יהיה להתחיל לדון במיזוגן למדינה אחת - קונפדרציה או פדרציה. היוזמה העדיפה כרגע היא גיוס תמיכתו של הציבור הישראלי בפתרון של שתי מדינות; ושכנועו ביתרונות שתקנה לנו הקמתה של מדינה פלסטינית, בייחוד ביתרון השלום שחשיבותו לעתיד המדינה אינה מוטלת בספק.

יש לשים קץ לוויכוח על סוגיית המדינה האחת או שתי המדינות. לא ניתן לפשר בין שני הפתרונות מכיוון שהם מחייבים אסטרטגיה וטקטיקה שונות זו מזו. פתרון המדינה האחת הוא פרי של ייאוש, והוא אינו אפשרי, אינו מועיל ולא יוביל לשלום צודק בסכסוך המתמשך בין הישראלים והפלסטינים.

כיום ניכר רצון לשנות את הנרטיב ההיסטורי הישראלי; ליישב את הסתירה המובלעת בעצם הרעיון של מדינה "יהודית" ודמוקרטית; ולהפסיק את האפליה ואת הכיבוש. למרות זאת, רצונו של הציבור היהודי-ישראלי בקיומה של מדינה בעלת רוב יהודי גובר על כל יעד אחר: הדיון במדינה דו-לאומית או א-

כיצד יגיע השלום למזרח התיכון:

היסטוריה קצרה של העתיד

טוני קלוג

ד"ר טוני קלוג הוא חוקר וותיק של המזרח התיכון ויועץ בכיר בפורום המזרח התיכון ליוזמות מדיניות.

בלב הסכסוך הישראלי-פלסטיני מצוי פרדוקס מסקרן: רבים מאמינים כי השלום רחוק יותר מאי פעם. אך עם זאת, המדיניות הרשמית של רוב המפלגות המרכזיות קרובה בעמדותיה יותר מאשר בכל זמן אחר בתולדות הסכסוך הערבי-ישראלי.

פתרון שתי המדינות הוא המהות של יוזמת השלום הערבית, העמדה המוצהרת של ממשלת ישראל כיום, והיעד הרשמי של אש"ף משנת 1988. בעוד המאבק בעזה נמשך, חשוב שנזכור את התמונה הכוללת. הפתרון קיים וממתין רק ליישום. למה לא יבוא השלום עכשיו?

אני מציע שנבחן את תהליך השלום באופן רטרופקטיבי, כאילו השלום כבר התממש, טקטיקה זו תמיר את אוירת הקיפאון הנוכחית במומנטום חיוני. ראשית, על המנהיגים הפוליטיים המובילים להתמיד בעמדותיהם הפומביות, ולנקוט בצעדים המתבקשים הבאים על ידי סדרה של הצהרות עקרוניות או כוונות חד-צדדיות.

דמינו את ראש הממשלה הישראלי, אהוד אלמרט, נוקט בצעד הראשון. הוא יביע נכונות לנסיגה מלאה מהגדה המערבית ולחילופים הוגנים של שטחים. אחרי מהלך כזה ניתן יהיה להחזיר את רמת הגולן כשהיא מפורזת לסוריה. מהלכים אלה ייצרו תגובת שרשרת שבה יזמין הנשיא הפלסטיני, מחמוד עבאס, את המתנחלים להישאר ולסייע בבניית המדינה הפלסטינית, בהבחינו בין הכובשים הישראלים הלא רצויים ובין תושבים יהודים רצויים.

בשלב הבא יגיעו המלך הסעודי עבדאללה ומשלחתו לירושלים כדי לקדם את השלום בעזרת היוזמה הערבית. הנשיא הסורי, בשאר אל-אסאד, יזמין את ראש הממשלה אולמרט לנסוע ברכבו לדמשק כדי להדגים איך יבקר הישראלים והסורים אלה את אלה באופן יומיומי בעתיד. או אז יחזר האמון בתהליך השלום מן הדרגים הגבוהים ומטה. החזון של המדינה הפלסטינית המאוחדת יוצהר ולאחר מכן ייושם תחילה בגדה המערבית, ובסופו של דבר, גם ברצועת עזה.

תרחיש זה אינו תחזית. התרחשותו אינה סבירה, אך עשויה להתממש. בחודשים שקדמו לביקורו של הנשיא המצרי, אנוואר סאדאת, רחשה ירושלים שמועות רבות על האיום הגובר לסכסוך דמים ישראלי-מצרי עד שנחתם פתאום הסכם שלום. ככלות הכול, אז כהיום מדובר בנכונותו של הדרג הפוליטי ברמה המקומית, האזורית והבינלאומית.

פתרון צפון-אירי לגדה המערבית?

גיואל פולאק

גיואל פולאק הוא יו"ר השותפות למען ישראל בבית הספר למשפטים באוניברסיטת הרווארד.

לאחר כישלון אוסלו הידרדר תהליך השלום לכדי חוסר רלוונטיות: האלימות של האינתיפאדה השנייה, "מכשול הביטחון", ההתנתקות מעזה וניצחון החמאס - כל אלה העמיקו את העוינות בין הצדדים. יחד עם התוהו ובוהו האזורי בעיראק, בלבנון ובאיראן נראה כי הסיכויים לפתרון של שתי מדינות עגומים למדי. ועם כל זאת, האם מינויו של ראש ממשלת בריטניה לשעבר, טוני בלייר, כשליח הקוורטט מסמן כיוון אפשרי חדש לתהליך השלום?

ועם זאת, ההשפעות החיוביות של פורום מעין זה עשויות לגבור על מהמורות אפשריות אלה. עבור הפלסטינים יגביל הפורום את השליטה הישראלית לגבולות 1967 בלבד; כך תיפתר בעיית ההתנחלויות שיפסיקו לשמש מכשול בפני הקמת המדינה הפלסטינית, גם אם המתנחלים ישמרו על אדמותיהם. אפילו אם הפורום יהפוך לפורום לדיונים בלבד, הוא יספק הזדמנות ראשונה מסוגה לדיונים לגיטימיים כמו גם למזעור האלימות ולהפיכתה לגורם שולי.

נכון שאין נוסחת קסם לפתרון סכסוכים או דגם אחד שמתאים לכולם; ונכון שעצם הרעיון עלול להיראות רדיקלי מדי בעיני טוני בלייר. יחד עם זאת, פורום כזה, הפועל על פי דוגמת צפון אירלנד, עשוי לסלול דרך חדשה לשלום. ישנן דוגמאות לשיתוף פעולה כלכלי וסביבתי העשויות להתמסד ולהפוך לבסיס למשא ומתן על נושאים פוליטיים מקיפים יותר. הנתיה של צפון אירלנד עשוי לצפון בחובו לקחים מועילים רבים להשכנת שלום באזור.

הפתרון של צפון אירלנד, שבו היה בלייר מעורב ישירות, יכול לספק דוגמה חדשה. בניהול המשא ומתן בצפון אירלנד נעשה שימוש בארגונים ציבוריים מייצגים ורב-מפלגתיים שלא כללו קבוצות אלימות. ניתן לתרגם דגם זה ל"פורום הגדה המערבית", המאגד פלסטינים ומתנחלים ישראלים לגוף מוסדי אחד: בדמותו ה"חזקה" הוא יהווה מועצה מחוקקת פלסטינית חדשה; בדמותו ה"חלשה" הוא יתפקד כגוף מייצג לממשלות הישראלית והפלסטינית. תהא דמותו אשר תהא, יש לאפשר למתנחלים להפוך לאזרחי המדינה הפלסטינית. הלגיטימיות של המדינה המתהווה תלויה, בין השאר, ביחסה למיעוטים ובמחויבותה לזכויות האדם. יתר על כן, המתנחלים יכולים לספק תשתית רווחית אפשרית לגביית מיסים.

תוכנית זו טומנת בחובה מספר בעיות ולצידן כמה אזהרות: ההצעה שישראל תמשיך לפקח

דרום אפריקה אינה דוגמה עבורנו

בנימין פוגרונד

בנימין פוגרונד, בעבר סגן העורך של העיתון הדרום אפריקאי "רנד דיילי מייל", הוא מנהל מרכז יקר למעורבות חברתית בירושלים וחבר מערכת ה-PIJ.

על אף הבדלים אלה דרום אפריקה מציעה שיעור חשוב: סיום האלימות הוא תוצאה של משא ומתן ולא תנאי מוקדם להתחלתו; יריב מאוחד יחסית מבטיח נכונות לפשרות בנושאים השנויים במחלוקת; שקיפות ומעורבות מן המסד עד הטפחות בעזרת חינוך הבוחרים בד בבד עם חתימה על הסכמים בין המנהיגים; מנהיגים המוכתבים מבחוץ מוכתמים מראש; על כל צד להבין את בעיותיו של שותפו למשא ומתן.

הדחייה וחוסר האמון המפרידים בין הישראלים ובין הפלסטינים חריפים הרבה יותר מאלה שהפרידו בין הלבנים לשחורים בדרום אפריקה. שורש העניין היא העובדה שהישראלים לא יוותרו על מדינה היהודית: משמעותו של ויתור זה היא התאבדות לאומית. אמנם התפשטות ההתנחלויות בגדה המערבית מעוררת תהיות באשר למידת ישימותה של המדינה הפלסטינית, ומורה על האפשרות שמדינה אחת בלתי נמנעת. אבל הפלסטינים לעולם לא יקבלו פתרון מעין זה. ובינתיים קיימת הסכמה רחבה של הישראלים והפלסטינים גם יחד באשר לפתרון שתי המדינות: ישראל ופלסטין לא ילכו בשביל הדרום-אפריקאי.

לדעתי, השימוש בדוגמה של דרום אפריקה כהצדקה לפתרון של מדינה אחת נובע ממידע לקוי, מהבנה שגויה ומדעה קדומה נגד קיומה של מדינה יהודית. ההבדלים בין דרום אפריקה בתקופת האפרטהייד ובין ישראל גוברים על הדמיון ביניהם. מכאן שהפתרון, שהביא לסיום האפרטהייד בדרום אפריקה, לא יוביל להסכם שלום בין הישראלים ובין הפלסטינים.

בספרם *Seeking Mandela: Peacemaking Between Israelis and Palestinians* בוחנים המחברים הריברט אדם וקוגילה מודלי, המתמחים בדרום אפריקה ובמזרח התיכון, שישה "תחומי מפתח" שמסבירים כי המשוואה "דרום אפריקה = ישראל ופלסטין" אינה מציעה דרך מציאותית המאפשרת התקדמות לפתרון הסכסוך. שלא כמו בישראל ובפלסטין בדרום אפריקה: (1) תלות הגומלין הכלכלית בין שני הצדדים הייתה משמעותית הרבה יותר; (2) הנצרות היוותה גורם מאחד נגד האפרטהייד; (3) שני הצדדים נמנעו ממעורבות של גורם שלישי; (4) התרבות הפוליטית כללה יותר פעילות גומלין (אינטראקציה) בעלת אופי אישי בין הצדדים; (5) הקונגרס האפריקני הלאומי החליט להימנע מהרג של אזרחים לבנים; (6) המשא ומתן נוהל על ידי מנהיגים פופולאריים ובני סמכא שקבלו מנדט מהעם.

רבים רואים במשטר האפרטהייד את המקבילה הדרום אפריקאית לסכסוך הישראלי-פלסטיני, בהשוותם את השלטון הישראלי לדיכוי השחורים במשטר זה. מסקנתה של השוואה זו היא כי אפשר ליישם כאן גם את הפתרון לסכסוך הדרום אפריקאי. משמע, ישראלים ופלסטינים יוכלו לחיות יחד במדינה אחת.

הצוות

על כתב העת עובד יחד צוות של פלסטינאים וישראלים במשרד שממוקם במזרח ירושלים. בכדי לוודא שעמדותיהם של שני הצדדים משוקפות באופן שוויוני, כתב העת מעסיק שני עורכים ראשיים ושני עורכי משנה, אחד ישראלי ואחד פלסטיני. מערכת כתב העת המורכבת מ-22 חברים (עיתונאים, אקדמאים ואינטלקטואלים אחרים) כוללת בתוכה גם היא מספר שווה של ישראלים ופלסטינים. המערכת נפגשת מדי ששה שבועות ולוקחת חלק פעיל בכתב העת בספקה הדרכה, הצעות ומשוב על התוכן והאיכות של כתב העת ופעילויותיו. הזדמנויות אלו מאפשרות גם לחברי וחברות מערכת פלסטינים וישראלים הזדמנות לחזק את הקשרים ביניהם ולקחת חלק בדיון ודיאלוג בלתי רשמי.

כתב העת מופק כרבעון. חצי מכל גליון (128 עמ') מוקדשים לנושא מסוים הקשור לסכסוך הישראלי-פלסטיני וליחסים בין שני העמים. מגוון של מאמרים הכתובים בידי מומחים פלסטינים, ישראלים ובינלאומיים בוחנים את הנושא המרכזי מנקודות מבט שונות, ובכך מספקות לקוראים תמונת מבט וניתוח רחבים של אותו הנושא.

בין הנושאים בהם עסקנו עד כה:

מים, הסביבה, חינוך לשלום, זכויות אדם, התפקיד של התקשורת, זכות השיבה, זהויות לאומיות, נרטיבים קוקלטיביים, התנחלויות, הסטטוס של ירושלים, דת ופוליטיקה, אחרי אוסלו: מבוי סתום ואפשרויות, פליטים, התפקיד של נשים וצעירים בסכסוך, ההשפעות של הסכסוך על בריאות הנפש, בטחון אזרחי, התפקיד של הקהילה הבינלאומית ודעת קהל, עם-לעם, חד צדדיות מול משא ומתן.

לפני כל גליון כתב העת מקיים שולחן עגול בו דנים אישים פלסטינים וישראלים בשאלות שהגליון נוגע בהן ולאחר צאתו לאור מקיים כתב העת אירוע ציבורי בו מוזמן הקהל הרחב לקחת חלק בדיון הציבורי. הדיאלוג מתרחב מעבר לדפי כתב העת וההזדמנויות של דיאלוג ישיר בין שני הצדדים מתרחבות. באתר החדש שלנו (www.pij.org) ניתן גם לקרוא מאמרים נבחרים.

כתב העת מבקש להגיע לאוכלוסיה מכוונת ועם זאת מגוונת. בין קוראינו נמנים אקדמאים, עיתונאים ואישים פוליטיים, כמו גם מעצבי דעת קהל וקובעי מדיניות, פעילי שטח וארגונים, סטודנטים, דיפלומטים, ומוסדות בינלאומיים כמו גם אנשים מהקהל הרחב המבקשים להבין מה עומד מאחורי הכותרות בעיתונות היומית. מספר רב של עותקים נשלחים בדרך קבע למקבלי החלטות ומעצבי מדיניות מקומיים, מעצבי דעת קהל, ארגונים חברתיים ופוליטיים רלוונטיים וגופים בינלאומיים, ולתקשורת.

מייסדים

זיאד אבו-זיאד וויקטור צינגלמן

עורכים ראשיים

זיאד אבו-זיאד הלל שנקר

עורכי משנה

ליילה דבדוב אבי הופמן

הפצה והפקה

נגיאת חירבאווי

מערכת

דני רובינשטיין, גבי ברמקי, בועז עברון, וואליד סאלם, ארי ראט, זארהה חאלידי, דניאל בר-טל, למיס עלאמי, גלית חסאן-רוקם, חאלד אבו-עאקר, גליה גולן, נאזמי גיובה, גרשון באסקין, ריאד מלקי, אדי קאופמן, עטא קאיימרי, בנגימין פוגרונד, נאפו נזאל, שמחה בהירי, נאדיה נאסר-נגיאב, דן יעקובסון, גיומעה גיעוני, דן לאון, חולוד דגיאני, וצחק שני. תרגום: לוטן רז עורכת התרגום: אתי דיאמנט.

פתרון מדיני הוא כל שנדרש להשגת ביטחון

ראיון עם ג'יבריל רג'וב

ג'יבריל רג'וב, ראש המרכז הפלסטיני למחקרים אסטרטגיים, לשעבר ראש הביטחון המסכל והיועץ לביטחון לאומי של הנשיא המנוח, יאסר ערפאת. המראיין הוא עומר כרמי, כתב ה-Jordan Times.

האם קריאתו של נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש, למשא ומתן רציני ולכינוסה של ועידת שלום בינלאומית תביא לשינוי?

אני חושב שהעם הפלסטיני מאס ב"הצהרות של רצון טוב". אנחנו רוצים לראות התקדמות בשטח. אנחנו רוצים לראות מנגנונים תכליתיים שיתחילו לבצע את "מפת הדרכים" ואת חזונו של הנשיא בוש, ולזכות בלגיטימיות בינלאומית. אני מקווה ש"הצהרות הרצון הטוב" יתורגמו למעשים ממשיים בשטח.

מה דעתך על מינויו של ראש ממשלת בריטניה לשעבר, טוני בלייר, כשליחו המיוחד של הקוורטט?

אני חושב כי על אף הטעויות שעשה בעיראק, בכל הנוגע לסכסוך הישראלי-ערבי נקט טוני בלייר גישה מאוזנת ורציונאלית לכל אורך הדרך. לבליר, שהצליח לרכוש את אמוןם של כל הצדדים המעורבים באזור, ניסיון רב. אני מאמין שהוא מודע לצרכים ולאתגרים הניצבים בפניו, ויכול לתרום יותר מכל אחד אחר. עם זאת, ככל הידוע לי, המנדט שלו אינו קשור כלל בפוליטיקה. אין זה אומר שיש לי הסתייגות כלשהי מקונדוליזה רייס. להיפך, אני חושב שהיא הקול ההגייוני היחיד בממשל האמריקאי.

נדמה שהאמריקאים סבורים כי הישראלים לא יעשו דבר עד שיאמינו שכוחות הביטחון הפלסטינים מסוגלים להשתלט על המצב.

ישראל היא זו שפגעה בכוחות הביטחון הפלסטינים. אין זה סוד שמטרתם של הישראלים בשבע השנים האחרונות הייתה להרוס את כוחות הביטחון הפלסטינים ולארגנם מחדש בהתאם לאינטרסים הישראליים. הביטחון עבור הישראלים הוא התירוץ לחתירה תחת הסיכוי להקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית. עליהם להחליט אם הם רוצים ביטחון או שמא רצונם באדמות ובהתנחלויות.

אם הישראלים רוצים ביטחון, עליהם לקבל על עצמם לפעול בשיתוף עם הפלסטינים, ולאפשר לאבו מאזן לחזק, לגבש ולארגן מחדש את שירותי הביטחון. ברגע שתתעורר תקווה לאפשרויות חדשות, אני בטוח שהפלסטינים ישתפו פעולה, מה גם שממרץ 2005 נפסקו ההתקפות הצבאיות בתחומי הקו הירוק.

האם אתה תומך בחידוש הדיאלוג בין פתח לחמאס? האם איבד הפתח את אמון העם, ואם כן, כיצד יוכל לחזור לזכות בו שוב?

אני חושב כי ההפיכה של החמאס הייתה מעשה מביש ונפשע, ומאמין שהם צריכים לחזור בהם כדי לסלול את הדרך לדיאלוג לאומי. אנו, אנשי הפתח, חשים פגועים וכואבים. אלא שאין לנו ברירה אחרת: זהו עמנו, וזוהי המולדת היחידה שיש לנו. כיום, אני מאמין, כולנו מתחילים להבין שיש לתת עדיפות ראשונה לשינוי יזום ומתוכנן שמטרתו תיקון, שיפור וארגון מחדש של הפתח. ההפסד בבחירות והמהפך בעזה דרבנו את אנשי הפתח לבחון מחדש מהי הגישה הנכונה למטרות התנועה, למדיניותה, ואפילו לתפקידם של הכוחות הזרים.

Prices for a One-Year Subscription (includes postage and handling)

	Europe*	Palestine/Israel	USA & Others*
Individuals	€ 45	NIS 100	\$60
Institutions	€ 55	NIS 120	\$75
Students/Seniors	€ 35	NIS 80	\$50

* Please make your payment in your country's currency.

Back issues available: (price per copy: outside region \$10; locally 30 NIS) Peace Economics; Education; Autonomy or Statehood?; The Struggle for Land; Towards Statehood; Peace Economics Revisited; Jerusalem; Education in Times of Conflict; Post Oslo: Impasse and Options; Separation or Conciliation; Narratives of 1948; Violence and its Alternatives; Media and the Second Intifada; Human Rights Now; Two Traumatized Societies; A Quest for Peace and Security; The International Community and the Conflict; Yasser Arafat/Public Opinion; Civil Society; Anti-Semitism & Islamophobia; People-to-People; Going It Alone?; Hamas and Kadima; Jerusalem:40 Years Later.

___ YES! I would like to subscribe to the Palestine-Israel Journal for one year.
 ___ YES! I would like to take advantage of the special offer and subscribe for two years with 25% off the price of the second year.
 ___ YES! As a supporter of the Journal, I wish to enclose a donation of _____.

Name _____ Profession _____
 Institution _____ Address _____
 _____ Postal Code _____
 Country _____ E-mail _____ Date _____
 How did you hear about us? _____
 Enclosed cheque (all currencies)/international money order # _____
 Transferred to Bank Leumi, Branch 918, Acct. no. 74465/01, Jerusalem _____
 Please charge my credit card # _____ Expiry Date _____
 We accept Visa, Mastercard, Amex, Eurocard and Isracard. (Please circle one)
 Authorized signature _____

Palestine-Israel Journal
 East Jerusalem, P.O. Box 19839
 Tel 972-2-6282115/59 Fax 972-2-6273388 E-mail pij@pij.org

ה-*Palestine-Israel Journal* הוא כתב עת עצמאי המבקש לשפוך אור על ולנתח בחופשיות וביקורתיות נושאים מורכבים המפרידים בין ישראלים לפלסטינאים. בנוסף, כתב העת מקדיש מקום לנושאים אזוריים ובינלאומיים. מטרת כתב העת הוא לקדם פיוס והבנה טובה יותר בין העמים, והוא שואף לדון בנושאים ללא דעות מוקדמות או איסורים.

Palestine-Israel Journal, מזרח ירושלים, ת.ד. 19839, טל. 02-6282115/59

פקס: 02-6273388, דוא"ל: www.pij.org / pij@pij.org

מוסף זה הופק בסיועו של האיחוד האירופי

